

Załącznik nr 3 do wniosku dra Robert Kropiwnickiego z dnia 6 lutego 2024 r. do Rady Doskonałości Naukowej o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinie prawo.

Warszawa, dnia 6 lutego 2024 r.

AUTOREFERAT
PRZEDSTAWIAJĄCY OPIS DOROBKU I OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH
DOKTORA ROBERTA KROPIWNICKIEGO

1. Stopnie naukowe i zawodowe

- 1999 r. – uzyskanie tytułu zawodowego magistra politologii, na podstawie pracy magisterskiej pt. *„Prawa człowieka – wybrane elementy systemu ochrony dostępne dla obywateli Rzeczypospolitej Polskiej”* przygotowanej na Uniwersytecie Wrocławskim pod kierownictwem prof. dr hab. Teresy Łoś – Nowak;
- 2019 r. – uzyskanie tytułu zawodowego magistra prawa, na podstawie pracy magisterskiej pt. *„Praktyczne aspekty odpowiedzialności konstytucyjnej na przykładzie prac Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej Sejmu VII kadencji”*, przygotowanej na uczelni Uniwersytet Humanistycznospołeczny SWPS w Warszawie pod kierownictwem prof. SWPS, dr hab. Mariusza Bidzińskiego;
- 2006 r. – uzyskanie stopnia naukowego doktora nauk prawnych; temat rozprawy doktorskiej pt. *„Wolność człowieka jako zasada konstytucyjna III Rzeczypospolitej Polskiej”*. Praca została napisana pod kierunkiem prof. dra hab. Bogusława Banaszaka, recenzentami pracy byli: prof. dr hab. Andrzej Rzepliński oraz dr hab. Małgorzata Masternak-Kubiak z Uniwersytetu Wrocławskiego.

2. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

- od 2000 r. do 2013 r. - zatrudnienie na stanowisku asystenta - nauczyciela akademickiego w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Legnicy (obecnie Collegium Witelona Uczelnia Państwowa);
- w latach 2001 r. – 2005 r. uczestnik seminarium doktoranckiego, w ramach którego asystowałem w pracach katedry w zakresie podejmowanym przez Kierownika Katedry Prawa Konstytucyjnego Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii na Uniwersytecie Wrocławskim;
- 2008 r. – 2009 r. praca w zakresie studiów podyplomowych w Międzynarodowej Wyższej Szkole Logistyki i Transportu we Wrocławiu.

3. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.).

1) Tytuł osiągnięcia naukowego

Pozycja ustrojowa pośła w Polsce. Stan obecny i perspektywy.

2) Autor, tytuł/tytuł publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa

Robert Kropiwnicki „*Pozycja ustrojowa pośła w Polsce. Stan obecny i perspektywy*”, Toruń 2024, Wydawnictwo Adam Marszałek, ss. 323, ISBN 978-83-8180-866-8, recenzent wydawniczy: prof. dr hab. Lech Garlicki.

3) Omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Głównym przedmiotem monografii jest kompleksowe przedstawienie pozycji ustrojowej posła w Polsce poprzez przedstawienie koncepcji mandatu wolnego i jego gwarancji, wskazanie ich uprawnień oraz zaprezentowanie aktualnych rozwiązań w zakresie podstaw prawnych działalności posłów z uwzględnieniem praktyki ich stosowania. Analiza problematyki dokonana została między innymi poprzez zobrazowanie pełnionych przez deputowanych funkcji (reprezentacyjnej, legislacyjnej, kontrolnej jak i kreacyjnej). Ponadto w publikacji zawarto wiele propozycji *de lege ferenda*, koniecznych do wprowadzenia z uwagi na nieścisłości przepisów prawa, archaiczny konstrukt funkcjonujących rozwiązań normatywnych, jak i cenne doświadczenia autora, jako wieloletniego parlamentarzysty. Niniejsza praca mieści się w ramach prawa parlamentarnego, które to pozostaje częścią prawa konstytucyjnego.

W przedmiotowej monografii wykorzystałem metody badawcze typowe dla nauk społecznych. Wiodącą rolę odegrała metoda prawno-dogmatyczna, jako kluczowa dla odtwarzania praktycznego stosowania norm zawartych w aktach prawnych. Zaletą zastosowanej metody jest odtwarzanie norm z istniejących przepisów i porównywanie ich ze stanem faktycznym. Dekodowanie norm prawa konstytucyjnego jest szczególnie istotne, ponieważ przekłada się na tworzenie i stosowanie prawa również w innych gałęziach nauki. Dzięki metodzie prawno-dogmatycznej można było ustalić właściwości i zakres rzeczowy poszczególnych norm, które w całości określają pozycję ustrojową posłów. Ustalenie relacji między różnymi normami w sposób naturalny powoduje konflikty, które należy rozstrzygać zgodnie z zasadami prawoznawstwa. W przypadku norm dotyczących pozycji ustrojowej posła zazwyczaj dochodzi do kolizji między normami konstytucyjnymi i ustawowymi, a czasami również i normami regulaminowymi. W tych przypadkach pierwszeństwo mają normy konstytucyjne, kolejno ustawowe i regulaminowe. Jeśli dochodzi do kolizji na tym

samym poziomie, należy zastosować dla metody dogmatycznej reguły interpretacji prawa, czyli wykładni językowej, a jeśli ona nie dawała odpowiedniego rezultatu, to jedną z technik wykładni funkcjonalnej. Dodatkowo wykorzystana została również metoda historyczna, co pozwoliło w sposób prawidłowy i kompleksowy zrozumieć genezę przedstawionych instytucji. Wykorzystane w pracy metody badawcze pozwoliły w sposób rzetelny dokonać analizy regulacji prawnych i ich krytycznej oceny.

Celem pracy jest zaprezentowanie obecnych rozwiązań w zakresie podstaw prawnych działalności posłów z uwzględnieniem praktyki ich stosowania. Ustalenie pozycji ustrojowej posłów w Polsce wymagało sformułowania szeregu pytań badawczych:

1. Jaka jest współczesna definicja mandatu posła? Jak jest on rozumiany zarówno w przepisach prawa, jak i praktyce ustrojowej?
2. Jakie są gwarancje wykonywania mandatu i które z nich odgrywają najistotniejszą rolę z prawnego i praktycznego punktu widzenia?
3. Które funkcje sejmiku są najistotniejsze do wyznaczenia pozycji ustrojowej posłów?
4. Jaki zakres indywidualnego oddziaływania mają posłowie na sprawowanie funkcji sejmiku i jaka jest ich rola w procesie legislacyjnym?
5. Jakie są granice uprawnień kontrolnych posłów?
6. Jakie możliwości mają posłowie w kreowaniu piastunów funkcji publicznych?
7. Jaka jest skuteczność gwarancji mandatu wolnego?
8. Gdzie przebiega granica niepołączalności mandatu?
9. Jaki wpływ na pozycję posła ma obecność w koalicji rządzącej lub opozycji?

Każde z zadanych pytań ma istotne znaczenie dla zrozumienia całościowej pozycji posła we współczesnym ustroju. Odpowiedzi na tak postawione zagadnienia pozwoliły na spojrzenie zarówno z pozycji *stricto* formalnej, ale również praktycznej roli, jaką realizują posłowie w ramach polskiego systemu prawa.

Publikacja składa się z pięciu rozdziałów, w których omówione zostały najważniejsze aspekty działalności poselskiej i jest uwieńczona podsumowaniem zawierającym szereg postulatów *de lege ferenda*. Poszczególne rozdziały omawiają w sposób kompleksowy zagadnienia związane z pozycją ustrojową posła w Polsce.

W rozdziale pierwszym zatytułowanym „Mandat posła” zawarłem omówienie koncepcji mandatu przedstawicielskiego, jak i zaprezentowałem współczesny stan badań nad instytucją mandatu wolnego. W rozdziale wskazane zostały granice wypełniania mandatu poczynając od przedstawienia aspektu historycznego, poprzez zaakcentowanie roli suwerena i zwierzchnictwa narodu, jak i ewolucji tych terminów. Zaprezentowana została również ewolucja mandatu przedstawicielskiego, który na przestrzeni lat ewoluował od mandatu związanego (imperatywnego) do współcześnie obowiązującego mandatu niezwiązanego jakimkolwiek instrukcjami wyborców. Powyższe, jednoznacznie sytuuje się w opozycji do historycznie wcześniejszego mandatu związanego, który w odróżnieniu do mandatu wolnego, cechuje się zobowiązaniem deputowanych do szczegółowego wypełniania udzielonych instrukcji, możliwości odwołania z pełnionej funkcji w każdym czasie jak i ścisłego reprezentowania tych, którzy go wybrali. Przedmiotowe rozważania zestawione zostały także z najmłodszą koncepcją sprawowania mandatu parlamentarnego tj.: mandatem mieszanym będącym połączeniem mandatu wolnego i związanego. Koncepcja ta zakłada zależność deputowanego od partii, z listy której dostał się do parlamentu, pod rygorem odpowiedzialności dyscyplinarnej. Niemniej wciąż mandat posła w relacji elektorat – deputowany pozostaje w pełni wolny, gdyż wyborca nie może skutecznie wpływać na wybranego w trakcie wyborów przedstawiciela. Tym samym można stwierdzić, iż koncepcja mandatu mieszanego, pozostaje próbą uwzględnienia elementów praktyki politycznej w czysto teoretycznej koncepcji mandatu wolnego. Mimo iż we współczesnym parlamentarzmie polskim obowiązuje koncepcja mandatu wolnego, jego sprawowanie pozostaje uzależnione od wielu zewnętrznych czynników takich jak chociażby dyscyplina klubowa. Wpływ partii politycznych na wykonywanie mandatu nie determinuje, jednakże zmiany charakteru mandatu, gdyż posłowie będący reprezentantami wyborców, pozostają w zakresie swojego działania niezależni od koncepcji i kierunków partyjnych oraz wyborców.

W rozdziale pierwszym podkreśliłem również, iż podstawowymi cechami definiującymi mandat przedstawicielski jest jego uniwersalność, niezależność i nieodwoływalność. Cechy te powinny być rozumiane jako realizacja zasady zwierzchnictwa narodu, z której wynika konieczność reprezentowania wszystkich wyborców, gwarancja swobody wykonywania mandatu poprzez brak związania instrukcjami lub poleceniami

wyborców oraz brak możliwości zakończenia mandatu przed końcem z góry określonej kadencji parlamentu. Nadto, zobrazowałem mechanizmy pozbawienia mandatu deputowanego, poprzez zaprezentowanie aspektów historycznych ww. zagadnienia jak i współcześnie obowiązujących regulacji. Ten zakres obejmuje szczegółowe przedstawienie i analizę aspektów formalnych i materialnych granic mandatu.

W rozdziale drugim pt. „Gwarancje mandatu wolnego”, skupiłem się na szerokim omówieniu gwarancji mandatu jako koncepcji dominującej w państwach demokratycznych, w których piastun funkcji musi mieć zagwarantowaną prawnie wolność realizacji działań w ramach swoich obowiązków. Stan taki implikuje konieczność wypracowania mechanizmów zabezpieczających mandat deputowanych. W pierwszej części zdefiniowałem katalog gwarancji prawnych, które pośrednio jak i bezpośrednio wpływają na zabezpieczenie ścisłego przestrzegania prawa: immunitet materialny, immunitet formalny, nietykalność osobistą, niepołączalność materialną, niepołączalność podmiotową, urlop poselski, ochrona zatrudnienia, uposażenie poselskie czy też kadencyjność parlamentu. Powyższe gwarancje mają charakter podstawowy i są głęboko zakorzenione w tradycji i prawie parlamentarnym. Celem tych zasad jest zapewnienie swobody działania parlamentu i nieskrępowane podejmowanie decyzji w imieniu i na rzecz narodu. Mimo, iż przynależą one każdemu deputowanemu, ich celem jest ochrona całego parlamentu przed wpływami ze strony podmiotów zewnętrznych.

Rozdział trzeci zatytułowany „Posłowie w funkcji legislacyjnej Sejmu RP” omawia rolę posłów w procesie legislacyjnym, a więc *de facto* w obszarze traktowanym jako najważniejszy z punktu widzenia funkcjonowania parlamentu. Wskazałem, iż rola posła w poszczególnych fazach legislacyjnych jest zmienna, od bardzo szerokich w momencie przygotowywania inicjatywy ustawodawczej i składania projektu, do stosunkowo niewielkich w trzecim czytaniu, czy przy rozpatrywaniu poprawek Senatu. Niemniej legislacja zaczyna się od indywidualnych pomysłów i inicjatywy po generalne decyzje całej izby. Podjąłem się omówienia procesu legislacyjnego ze szczególnym uwzględnieniem roli posłów, poczynając od pierwszego czytania projektu ustawy, poprzez rozpatrzenie projektu ustawy przez komisję, drugie i trzecie czytanie projektu ustawy, rozpatrzenie przez sejm

poprawek senatu do ustawy, procedowanie ustaw w trybie pilnym, uchwalanie ustaw w trybie ekspresowym, procedowanie ukrytych projektów rządowych.

Po przeprowadzeniu czytelnika przez całą procedurę, wskazując na istotne elementy w każdym z etapów, zaprezentowane zostały także wady procesu legislacyjnego. W tym obszarze krytycznej analizie poddane zostały takie zagadnienia jak stosownie trybu szybkiego, nadużywanie trybu poselskiego, pozorność konsultacji społecznych, krótki okres *vacatio legis* czy zgłaszanie poprawek znacząco wykraczających poza zakres pierwotnego projektu ustawy.

W czwartym rozdziale – „Udział posłów w funkcji kontrolnej Sejmu RP” poruszyłem kwestię udziału posłów w zakresie podejmowanych przez nich na różnych poziomach i obszarach działań weryfikacyjnych. W szczególności analizie poddane zostały uprawnienia kontrolne w odniesieniu do rządu. Aspekt ten jest o tyle ważny, iż weryfikacja rzeczywistości z planowanymi wcześniej zamierzeniem jest podstawą stosowania tego rodzaju czynności. Kontrola ta, realizowana przez parlament, mieści się w trójpodziale władz, co też wpływa na jej granice. Ustrojodawca wyposażył sejm w szereg kompetencji do realizowania funkcji kontrolnych. W szczególności sejm jako cała izba ma możliwość rozliczania władzy wykonawczej jako całości. Ponadto szereg czynności kontrolnych może być podejmowany także przez organy sejmu, a zwłaszcza komisje oraz indywidualnie przez poszczególnych posłów. O ile sama kontrola parlamentarna musi być rozumiana szeroko, to zakres jej oddziaływania może być bardzo różny (w zależności od przyjętego trybu lub poziomu jej prowadzenia). Różnić może się również skala odpowiedzialności, np. od uprawnienia do odwołania Rady Ministrów, do „zwykłego” uzyskiwania informacji na poszczególne tematy.

W dalszej części podjęte zostały rozważania dotyczące konieczności wyróżnienia w ramach kontroli parlamentarnej dwóch istotnych kryteriów: legalności (jako weryfikacji działań podmiotów kontrolowanych z prawem powszechnie obowiązującym jak i aktami prawa powszechnie obowiązującego) i celowości (cele kontroli określają sami kontrolujący). Niemniej jednak pamiętać należy, że głównymi uprawnieniami parlamentu w obszarze kontroli rządu i administracji publicznej jest zbieranie informacji, kierowanie opinii, sugestii i wniosków, żądanie stawiennictwa w celu wysłuchania lub złożenia wyjaśnień,

merytoryczne możliwości wpływania na podejmowanie decyzji lub zmianę decyzji oraz możliwość podejmowania decyzji personalnych w drodze wyegzekwowania odpowiedzialności politycznej. Same środki indywidualne posłów w ramach wykonywania mandatu nie mają charakteru władczego, a głównie informacyjny i postulatyczny.

Ostatnia część rozdziału czwartego przedstawia konkretne kompetencje posłów w zakresie realizacji funkcji kontrolnej. W tej części omówiony został nie tylko zakres przedmiotowy kontroli, ale również spektrum dopuszczalnego działania w przypadku sejmowej kontroli wykonywania budżetu, wniosku o postawienie przed Trybunał Stanu, informacji i pytań w sprawach bieżących, kontroli NIK, uprawnień komisji sejmowych oraz śledczych, odpowiedzialności Konstytucyjnej itd. Przeanalizowane zakresy pozwalają czytelnikowi na precyzyjne zrozumienie zasad oraz zakresów działania, ale także naświetlają występujące problemy i wątpliwości.

W ostatnim - piątym rozdziale pt. „Posłowie w realizowaniu funkcji kreacyjnej Sejmu RP” odniosłem się w sposób szczegółowy do realizowanej przez posłów funkcji kreacyjnej, będącej jedną z podstawowych funkcji parlamentu, mimo braku jej wyraźnego wskazania w ustawie zasadniczej (podobnie zresztą jak w przypadku funkcji legislacyjnej i kontrolnej). Funkcja ta wynika z licznych norm prawnych, które zobowiązują Sejm do podejmowania decyzji o wyborze piastunów poszczególnych stanowisk. W praktyce obsada stanowisk przez parlament wzmacnia niezależność kreowanych instytucji od administracji rządowej. W tym też zakresie przedstawiony został, w sposób szczegółowy proces obsady stanowisk przez sejm, wybór organów sejmu (m.in. Marszałka, Prezydium czy Konwent Seniorów), czy też zasady wyboru i powoływania na funkcje publiczne. Ponadto w rozdziale tym omówiłem zasady kreacji stanowisk przez sejm, funkcje państwowe obsadzane przez Sejm, stanowiska obsadzane za zgodą Senatu, a także pozostałe instytucje obsadzane przez Sejm. Liczba stanowisk i funkcji jest tak szeroka, że bez systemowego ujęcia oraz zobrazowania ich wpływu na funkcjonowanie państwa, niejednokrotnie zrozumienie ich pozycji w systemie państwa byłoby niemożliwe. Dla ułatwienia i usystematyzowania całości tej problematyki ujęta została ona w formie tabeli obejmującej wszystkie funkcje i stanowiska kreowane przez Sejm.

Monografia wnosi znaczący wkład do dyscypliny nauki prawa konstytucyjnego i jakości w aspekcie metodologiczno-metodycznym i poznawczym wypełniając istniejącą lukę poznaczą w obszarze badań nad pozycją ustrojową posła w Polsce i stanowiąc przyczynek do dalszej dyskusji nad koniecznością umocnienia mandatu. Celem przedmiotowej publikacji, poza kompleksowym zaprezentowaniem kwestii sprawowania mandatu przez deputowanego, pozostało rozstrzygnięcie wątpliwości w kwestiach związanych z wykonywaniem mandatu deputowanego i tak w szczególności:

- rozstrzygnąłem kwestię zdefiniowania mandatu wolnego jako mandatu przedstawicielskiego będącego pełnomocnictwem publiczno-prawnym udzielonym przez suwerena w drodze aktu wyborczego, na zasadach określonych w prawie, do sprawowania władzy państwowej poprzez zasiadanie w organie przedstawicielskim i podejmowanie decyzji przez czas trwania kadencji;

- zobrazowałem konieczności rozszerzania i doprecyzowania norm gwarancyjnych, bez których mandat wolny stawałby się fikcją, a posłowie stawaliby się zależni od władzy wykonawczej lub innych środków społecznych. Podkreśliłem konieczność stworzenia grupy mechanizmów, które pozwolą na swobodne wykorzystywanie mandatu bez wglądu na jakiegokolwiek zewnętrzne naciski;

- doprecyzowałem przyjęty pogląd doktryny wskazujący, iż granice odpowiedzialności wyznaczone są przez funkcjonalne znaczenie immunitetu materialnego poprzez wskazanie, iż choć nie jest możliwe określenie sztywnych ram korzystania z ww. ochrony, to koniecznym pozostaje każdorazowe doprecyzowanie i ustalenie kontekstu danego zdarzenia. Uściśliłem iż czynnikami, które każdorazowo winny być brane pod uwagę do oceny danego zdarzenia jak i dalszych możliwych konsekwencji są: miejsce zdarzenia, działania w ramach oczywistych uprawnień parlamentarnych, związek z pracami parlamentarnymi, naruszenie praw osób trzecich i stopień oczywistości takiego naruszenia, rodzaj deliktu i stopień jego szkodliwości społecznej;

- podjąłem się ustalenia indywidualnych możliwości wpływania na proces legislacyjny przez każdego z deputowanych poprzez szczegółowe wskazanie i zobrazowanie uprawnień nadanych posłom;

- rozwiązałem wątpliwości w zakresie przyczyn stałego poszerzania działań kreacyjnych Sejmu oraz w sposób kompleksowy wyjaśniłem spełniane funkcje;

- podjąłem się kompleksowego przedstawienia wszystkich funkcji i stanowisk kreowanych przez Sejm poprzez zaprezentowanie ich w zbiorczym zestawieniu obrazującym skalę funkcji kreacyjnej Sejmu.

Ponadto zwróciłem uwagę, iż w doktrynie od dłuższego czasu zaobserwować można wzmożoną dyskusję na temat konieczności wyodrębnienia prawa parlamentarnego, będącego obecnie częścią prawa konstytucyjnego jako samodzielnej dyscypliny naukowej. W niniejszej monografii rozstrzygnąłem, iż powyższe postulaty pozostają przedwczesnymi, ponieważ obszar badawczy prawa parlamentarnego, czyli legislacja, pozycja ustrojowa i organizacyjna parlamentu czy pozycja ustrojowa deputowanych, regulowane są w dużej mierze w ustawie zasadniczej, a przez to stanowią relewantną część prawa konstytucyjnego. Podkreśliłem również, iż nie można wykluczyć, że w przyszłości wraz z rozwojem wąskich specjalizacji gałęzi prawa pogląd o samodzielności prawa parlamentarnego utrwalił swoją pozycję, zwłaszcza że może ono zostać poszerzone o pokrewne nauki związane z kreowaniem parlamentu (politologią), stanowieniem prawa (legislatywą) czy też teorią prawa.

Istotny element pracy stanowi przedstawienie szeregu propozycji *de lege ferenda*, które wynikają zarówno z omówionych norm prawnych, jak również osobistych doświadczeń. Konieczność ich sporządzenia wynika głównie z nieścisłości przepisów prawa, archaicznych konstrukcji funkcjonujących rozwiązań normatywnych i moich doświadczeń jako wieloletniego parlamentarzysty. Do najistotniejszych propozycji wymagających pilnych zmian zaliczyć można konieczność ustawowego uregulowania zakazu stosowania form nacisku przez władze partii celem zabezpieczenia lojalności posłów.

Ponadto warto również rozważyć ustalenie oprócz określenia nieprzekraczalnych granic funkcjonowania mandatu wolnego również jego pozycję ustrojową oraz system gwarancji jego sprawowania np. poprzez uwspółcześnienie gwarancji immunitetu i wyraźne określenie granicy ochrony. Przedmiotowy zabieg ma na celu doprecyzowanie tego, w którym momencie podmioty prowadzące postępowanie powinny wystąpić o uchylenie immunitetu (moment dopuszczalności oraz zasadności stosownego wniosku). Istotnym jest stworzenie normy, określającej, że wszystkie działania prowadzone przeciwko posłom, winny być objęte zgodą sejmiku. Ponadto koniecznym pozostaje uregulowanie luki dotyczącej kwestii objęcia ochroną mieszkania i pomieszczeń biurowych posłów.

Z kolei w zakresie niepołączalności najważniejszą sprawą, która wymaga nowej regulacji jest kwestia zatrudnienia w organach administracji rządowej i samorządowej. W przyszłości powinny być wyraźnie wskazane typy stanowisk, zwłaszcza kierowniczych, które są objęte zakazem, tak aby ograniczyć pole do dowolnej interpretacji.

Kolejnym istotnym zagadnieniem, które należy doregulować jest kwestia uposażenia posłów i senatorów. W obecnym systemie wysokość ta zależy wyłącznie od władzy wykonawczej, ponieważ jest to w 80 % wynagrodzenie podsekretarza stanu, które jest pochodną kwoty bazowej ustalonej przez rząd w projekcie ustawy budżetowej i mnożnika ustalonego przez Prezydenta RP. Ustrojowo korzystniejszym rozwiązaniem byłoby uniezależnienie deputowanych od woli egzekutywy i ustalenie ustawowego przelicznika od średniego wynagrodzenia w gospodarce lub powierzenie roli podmiotu ustalającego wysokość uposażenia organom kierowniczym Sejmiku i Senatowi. Aktualne rozwiązanie powoduje swoistą zależność parlamentarzystów od Prezydenta i rządu, co nie powinno mieć miejsca, ponieważ naraża na zjawisko klientelizmu posłów i senatorów.

Zmiany wymaga także konieczność rozszerzenia działalności Biura Analiz lub Biura Legislacyjnego o prowadzenie działalności pomocniczych dla posłów, tak aby przygotowywały one opinie do propozycji zmian w ustawach lub propozycji nowych rozwiązań ustawowych. Obecnie głównym problemem w procesie stanowienia prawa są poprawki zgłaszane w trakcie prac komisyjnych. Gdyby na tym etapie poprawki były przygotowywane przez profesjonalnych legislatorów, można by uniknąć wielu nieścisłości

lub błędów, ale również zminimalizować pośredni wpływ grup nacisku czy innych podmiotów zewnętrznych.

Co więcej, koniecznym jest dokonanie zmian w zakresie tzw. „wrzutek legislacyjnych”, czyli rozwiązań proponowanych na późniejszym etapie prac. Te propozycje bardzo często wychodzą poza zakres pierwotnego założenia i kierunków składanych projektów. Brak jest obecnie legalnej definicji poprawki do projektu ustawy, a także określenia, co należy uznać za wyjście poza jej zakres. Propozycją może być wprowadzenie bardziej rygorystycznych rozwiązań do Regulaminu Sejmu lub stworzenie nowej ustawy o stanowieniu ustaw, najlepiej rangi kodeksowej, czyli Kodeksu Legislacyjnego. W przyszłości należy podjąć działania w przedmiocie doprecyzowania indywidualnych mechanizmów kontroli poselskiej takich jak interpelacje, zapytania poselskie, interwencje poselskie czy żądanie informacji. Zmiany te należy dokonać m.in. poprzez określenie dokładne kręgu podmiotów zobowiązanych do udzielenia informacji, jak również wzmocnienia, a nawet urzeczywistnienia mechanizmu egzekwowania pozyskiwania informacji. Obecna procedura nie przewiduje ścieżki sądowej, która wydaje się najsprawiedliwszą i dającą gwarancję niezależności. W przypadku braku odpowiedzi na zadane pytania posłowie powinni móc samodzielnie wnieść skargę do sądu powszechnego. W przeciwnym razie funkcja ta może stać się iluzoryczną. W tym samym zakresie niezbędnym jest również doprecyzowanie kręgu podmiotów podlegających kontroli sejmowi i jego organów, ponieważ coraz częściej zdarzają się przypadki stosowania interpretacji zawężających, w myśl których różne podmioty odmawiają udzielenia żądanych informacji.

Kolejną kwestią, związaną z funkcją kreacyjną pozostaje umożliwienie wszystkim uprawnionym zgłoszenia swojej kandydatury, osobiście lub poprzez instytucje społeczne, a następnie dokonanie wskazania kandydatów przez posłów. Taka możliwość winna być przewidziana w Regulaminie Sejmu. Marszałek powinien ogłaszać na stronach sejmowych rozpoczęcie procesu kreacji na poszczególne stanowiska i określać termin możliwego zgłaszania kandydatur, które powinny być przekazane posłom w odpowiednim czasie, aby umożliwić ich zgłoszenie w procedurze sejmowej. Obecne rozwiązanie nie przewiduje jawnego procesu zgłoszeń kandydatów na poszczególne funkcje, co wydaje się być

szkodliwym z punktu widzenia transparentności wyboru, ale również zamyka możliwość ubiegania się o stanowiska przez osoby, które nie mają kontaktów w świecie polityków. Na koniec warto wskazać, że regulacją konieczną do wprowadzenia wydaje się być także określenie konkretnych uprawnień w zakresie prac parlamentarnych posłom mniejszości, zwłaszcza w obszarze funkcji kontrolnej.

4) Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo – badawczych

a) Publikacje

Oprócz pracy wskazanej jako osiągnięcie naukowe zajmowałem się problematyką w zakresie realizacji konstytucyjnych praw i wolności. W ramach tych badań powstały następujące publikacje:

1. R. Kropiwnicki, *Życie prywatne*, [w:] B. Banaszak (red.) „Przegląd Prawa i Administracji” t. XLIX, Wrocław 2002;
2. R. Kropiwnicki, *Pojęcie praw i wolności chronionych w Konstytucji RP*, [w:] A. Floreczak, B. Bolechow (red.) *Prawa człowieka w systemie prawa krajowego*, Toruń 2006;
3. R. Kropiwnicki, *Wokół wartości i zasad konstytucyjnych*, [w:] R. Balicki, M. Jabłoński (red.) *Dookoła Wojtek... księga pamiątkowa poświęcona doktorowi Arturowi Wojciechowi Preisnerowi*, Wrocław 2018;
4. R. Kropiwnicki, *Naruszenie niezawisłości sędziowskiej jako zagrożenie dla demokracji liberalnej*, [w:] J. Jaskiernia, K. Spryszak (red.) *Polski system ochrony praw człowieka w dobie kryzysu demokracji liberalnej*, Toruń 2020;
5. R. Kropiwnicki, *Ewolucja gwarancji ochrony praw i wolności po 25 latach obowiązywania Konstytucji z 2 kwietnia 1997r. Wybrane aspekty* [w:] R. Balicki, M. Jabłoński (red.) *Materialne zmiany Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997r. po 25 latach jej obowiązywania*, Toruń 2022;

Prowadziłem badania w zakresie wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W ramach tych badań powstały następujące publikacje:

1. R. Kropiwnicki, *System wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Polsce*, [w:] M. Jabłoński, S. Jarosz-Żukowska (red.) *Aktualne wyzwania ochrony wolności i praw jednostki*, Wrocław 2014;
2. R. Kropiwnicki, *Wykonywanie wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Polsce*, [w:] J. Jaskiernia, K. Spryszak (red.) *Dwadzieścia lat obowiązywania Konstytucji RP*, Toruń 2017;
3. R. Kropiwnicki, *Internacjonalizacja standardów Rady Europy na przykładzie polskiej skargi na przewlekłość postępowań sądowych i prokuratorskich*, [w:] J. Jaskiernia, K. Spryszak, (red.), *Nowe wyzwania i rozwiązania w europejskim systemie ochrony praw człowieka*, Toruń 2018;

Dodatkowo zajmowałem się tematyką wolności praw człowieka w aktach prawa międzynarodowego oraz prawami wyborczymi. W ramach tych badań powstały następujące publikacje:

1. R. Kropiwnicki, *Głosowanie korespondencyjne w Kodeksie wyborczym* [w:] B. Banaszak, A. Bisztyga, A. Feja-Paszkiewicz (red.), *Aktualne problemy prawa wyborczego*, Acta Lebusana, vol.1, Zielona Góra 2015;
2. R. Kropiwnicki, *Wolność człowieka w wybranych aktach międzynarodowych obowiązujących Rzeczpospolitą Polską* [w:] J. Jaskiernia, K. Spryszak (red.) *Polski System ochrony praw człowieka 70 lat po proklamowaniu Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka*, Toruń 2019;
3. R. Kropiwnicki, *Głosowanie korespondencyjne w wyborach prezydenckich 2020 roku* [w:] N. Lubik-Reczek, K. Urbaniak (red.) *Wybory i prawo wyborcze. Zagadnienia teorii i praktyki*, Poznań 2023 [obecnie w druku];

Badalem również tematykę projektu ustawy o Trybunale Konstytucyjnym przygotowanym przez Prezydenta RP oraz zgadnienia pracy posła i komisji sejmowych. W ramach tych badań powstały następujące publikacje:

1. R. Kropiwnicki (red.) *Seminarium na temat przedstawionego przez Prezydenta RP projektu ustawy o Trybunale Konstytucyjnym*, Warszawa 2014;
2. R. Kropiwnicki, *Komisyjna faza prac nad wnioskiem o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2019/4 (50);
3. R. Kropiwnicki, *Mandat wolny i jego granice*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2022/4 (68);
4. R. Kropiwnicki, *Indemnitet i jego granice*, „Przegląd Prawa i Administracji”, tom 131 (red.) M. Jabłoński, Wrocław 2022;
5. R. Kropiwnicki, *Wybrane instrumenty kontroli stosowane przez komisje Sejmu RP*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2023/6;

Jestem również autorem dwóch publikacji w języku angielskim, które ukazały się w Przeglądzie Politologicznym:

1. R. Kropiwnicki, *Between the Politicisation and Juridisation of Constitutional Accountability in Poland*, Przegląd Politologiczny nr 2/2023;
2. R. Kropiwnicki, *The Role of the Committee in the Control Function of the Sejm of the Republic of Poland*, Przegląd Politologiczny nr 3/2023.

b) Udział w konferencjach

Brałem czynny udział w 32 konferencjach naukowych, z czego podczas 27 wygłosiłem autorski referat.

W 2005 r. wygłosiłem referat „*Godność obywatela, urzędu i instytucji.*” na Konferencji naukowej pt. „*Godność człowieka jako źródło praw i wolności*”, której organizatorem był Uniwersytet Rzeszowski.

W 2006 r. brałem udział w Międzynarodowej Konferencji naukowej „*Prawo wyborcze do parlamentu w wybranych państwach europejskich*” zorganizowanej przez Uniwersytet Rzeszowski. W trakcie wygłosiłem referat pt.: „*Mandat parlamentarny w państwach Europy środkowo – wschodniej*”.

Kolejno w 2006 r. i 2007 r. brałem udział w międzynarodowych konferencjach naukowych w Republice Czeskiej w Koszycach, organizowanych przez Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košicach o nazwie:

- „*Aktuálne otázky práva v postmodernej spoločnosti*”, gdzie wygłosiłem referat pt. „*Ludská Sloboda – moderne chápanie v ustavnom prave*”;
- „*15 rokov Ústavy Slovenskej republiky*”, gdzie wygłosiłem referat pt. „*Spolupráca zakonodarných a sudných orgánov – vyrané otázky vzájomných vzťahov medzi Sejmom Poľskej republiky a Ústavným tribunálom*”.

W 2007 r. na Konferencji naukowej zorganizowanej przez Uniwersytet Rzeszowski pt. „*Etyka profesji prawniczych – wyzwania współczesności*” wygłosiłem referat „*Etyka działalności parlamentarzysty*”.

W 2008 r. wygłosiłem referat na temat „*Współczesnych granic praw i wolności człowieka*” na Międzynarodowej Konferencji naukowej „*Władza w państwie współczesnym. Próba nowego określenia w dobie integracji i globalizacji*”, którego organizatorem była Wyższa Szkoła Menedżerska w Legnicy.

W 2010 r. wziąłem udział w Międzynarodowej Konferencji naukowej „*Transformacja systemów wymiaru sprawiedliwości w państwach Europy Środkowej i Wschodniej w latach 1990-2010*”, zorganizowanej przez Wyższą Szkołę Menedżerską w Legnicy, podczas której wygłosiłem referat pt. „*Ewolucja Krajowej Rady Sądownictwa, analiza przypadku*”.

W 2011 r. na III Seminarium Młodych Badaczy Prawa Konstytucyjnego „*Władza sądownicza w państwach europejskich*” zorganizowanym przez Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie wygłosiłem referat na temat „*Gwarancji niezawisłości sędziów w polskim systemie prawnym*.”

W 2012 r. wziąłem udział w VI Seminarium Badaczy Prawa Konstytucyjnego „*Polska i Europa w czasie przemian. Współczesne przeobrażenia prawa konstytucyjnego*” zorganizowanym przez Uniwersytet Wrocławski. Podczas niego wygłosiłem referat pt. „*Ewolucja rozumienia mandatu wolnego. Przypadek polski*”.

W 2014 r. wygłosiłem referat pt. „*Bezpieczeństwo energetyczne Dolnego Śląska teraz i perspektywy*” podczas Konferencji naukowej „*Bezpieczna Energia - Wrocław, Polska, Europa*” organizowanej przez Wyższą Szkołę Bankową we Wrocławiu.

W 2014 r. podczas Konferencji naukowej „*Praktyczne aspekty stosowania kodeksu wyborczego w kontekście wyborów samorządowych w Polsce w 2014 r.*” zorganizowanej przez Uniwersytet Rzeszowski wygłosiłem referat na temat: „*Wpływu alternatywnych metod głosowania na zjawisko przymusowej absencji wyborczej.*”.

W 2015 r. brałem udział w 57 Zjeździe Katedr i Zakładów Prawa Konstytucyjnego w Zielonej Górze pt. „*Aktualne zagadnienia polskiego prawa wyborczego*”, gdzie wygłosiłem referat na temat: „*Głosowania korespondencyjnego w Kodeksie wyborczym*”.

Zjazd został zorganizowany przez Katedrę Prawa Konstytucyjnego oraz Katedrę Systemów Ustrojowych i Praw Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Zielonogórskiego.

W 2016 r. brałem udział w Konferencji „*Geografia wyborcza Polski. Interpretacja postaw i zachowań obywateli*” organizowanej przez Uniwersytet Rzeszowski. Podczas konferencji wygłosiłem referat pt. „*Preferencje wyborcze mieszkańców województwa dolnośląskiego*”.

W 2017 r. brałem udział w 59 Zjeździe Katedr i Zakładów Prawa Konstytucyjnego „*Dwadzieścia lat obowiązywania Konstytucji RP: Polska myśl konstytucyjna a międzynarodowe standardy demokratyczne.*”, której organizatorem był Zakład Prawa Konstytucyjnego, Europejskiego i Międzynarodowego Publicznego Instytutu Prawa, Ekonomii i Administracji Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Podczas zjazdu wygłosiłem referat poruszający problematykę wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Polsce.

Kolejno w 2017 r., 2018 r. i 2019 r. byłem uczestnikiem następujących dorocznych międzynarodowych konferencji naukowych:

- IX Międzynarodowej Konferencji naukowej dotyczącej tematu *„System ochrony praw człowieka w Europie oraz w Australii i Oceanii. Kontekst uniwersalny – specyfika regionalna – uwarunkowania realizacyjne”* zorganizowanej przez Wydział Prawa, Ekonomii i Administracji Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach oraz Zarząd Główny Stowarzyszenia Parlamentarzystów Polskich. Podczas Konferencji zaprezentowałem referat pt. *„Internacjonalizacja standardów Rady Europy na przykładzie polskiej skargi na przewlekłość postępowań sądowych i prokuratorskich”*;
- XVI Seminarium Badaczy Prawa Konstytucyjnego *„Odpowiedzialność w prawie konstytucyjnym”* organizowanym przez Uniwersytetu w Białymstoku w Supraśli, gdzie wygłosiłem referat pt. *„Odpowiedzialność polityczna posłów i senatorów – próba definicji”*;
- Ogólnopolska Konferencja Naukowa *„Wybory i prawo wyborcze. Zagadnienia teorii i praktyki”* zorganizowanym przez Zakład Systemów Politycznych, Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwo UAM, Państwową Komisję Wyborczą, Krajowe Biuro Wyborcze i Okręgową Izbę Radców Prawnych w Poznaniu, podczas której wygłosiłem referat pt. *„Głosowanie korespondencyjne w polskim prawie wyborczym”*;
- X Międzynarodowej Konferencji naukowej *„Powszechny i regionalne systemy ochrony praw człowieka 70 lat po proklamowaniu Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka. Osiągnięcia – bariery – nowe wyzwania i rozwiązania”* zorganizowanej przez Wydział Prawa, Ekonomii i Administracji Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach oraz Zarząd Główny Stowarzyszenia Parlamentarzystów Polskich. Podczas Konferencji zaprezentowałem referat pt. *„Wolność człowiek w wybranych aktach międzynarodowych obowiązujących Rzeczpospolitą Polską”*;

- XVIII Seminarium Badaczy Prawa Konstytucyjnego „*Aktualne problemy samorządu terytorialnego*” w Juracie. Podczas Konferencji wygłosiłem referat pt. „*Współpraca samorządu terytorialnego województwa dolnośląskiego z rządem w zakresie zadań zleconych*”;
- XI Międzynarodowej Konferencji naukowej, która została poświęcona „*Ochronie praw człowieka w dobie kryzysu demokracji liberalnej*.” Konferencję zorganizował Wydział Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach oraz Zarząd Główny Stowarzyszenia Parlamentarzystów Polskich. Referat wygłoszony przeze mnie nosił tytuł „*Naruszenia niezawisłości sędziowskiej jako zagrożenie dla demokracji liberalnej*.”;
- Międzynarodowej Konferencji naukowej „*Samorząd a parlament – reprezentacja, prawotwórstwo i współpraca*” zorganizowanym przez Uniwersytet Marii Curie – Skłodowskiej w Lublinie, Centrum Badań nad Parlamentaryzmem w Lublinie, gdzie wygłosiłem referat pt. „*Działalność poselska oraz współpraca posłów z samorządem lokalnym na przykładzie województwa dolnośląskiego*”.

W 2020 r. wygłosiłem referat pt. „*Protesty wyborcze po wyborach parlamentarnych z 2019 roku*” podczas Konferencji naukowej „*Wybory w państwie demokratycznym. Konferencja z okazji 30-lecia demokratycznego prawa wyborczego w Polsce.*”, zorganizowanej przez Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Państwową Komisję Wyborczą, Krajowe Biuro Wyborcze, Okręgową Izbę Radców Prawnych w Poznaniu oraz Izbę Notarialną w Poznaniu.

W 2021 r. wziąłem udział w Konferencji naukowej „*Wybory i prawo wyborcze. Dylematy, wyzwania, zagrożenia*”, organizowanej przez Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Państwową Komisję Wyborczą, Krajowe Biuro Wyborcze, Okręgową Izbę Radców Prawnych w Poznaniu oraz Izbę Notarialną w Poznaniu. Podczas Konferencji zaprezentowałem referat pt. „*Głosowanie korespondencyjne w wyborach prezydenta w 2020 r.*”

W 2022 r. wziąłem udział w Konferencji naukowej „*Wybory i prawo wyborcze. Zagadnienia teorii i praktyki*”, organizowanej przez Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Państwową Komisję Wyborczą, Krajowe Biuro Wyborcze, Okręgową Izbę Radców Prawnych w Poznaniu, Wielkopolską Izbę Adwokacką oraz Izbę Notarialną w Poznaniu. Podczas Konferencji wygłosiłem referat pt. „*Zasada proporcjonalności w wyborach parlamentarnych – doświadczenia i przyszłość*”.

W 2022 r. brałem także udział w XXV Seminarium Badaczy Prawa Konstytucyjnego „*Mity w prawie konstytucyjnym*”, zorganizowanym przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego oraz Okręgową Izbę Radców Prawnych w Szczecinie, wygłosiłem tam referat pt.: „*Mandat wolny i jego granice.*”

Poza wyżej wymienionymi w 2022 r. wziąłem również udział w Konferencji naukowej pt. „*Materialne zmiany Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r. po 25 latach od dnia jej uchwalenia*”, wygłaszając podczas niej referat na temat „*Gwarancji ochrony praw człowieka po 25 latach*”. Organizatorem owej Konferencji był Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.

W 2023 r. uczestniczyłem w Konferencji naukowej „*Wybory i prawo wyborcze. Standardy, gwarancje, praktyka*”, organizowanej przez Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Państwową Komisję Wyborczą, Krajowe Biuro Wyborcze, Okręgową Izbę Radców Prawnych w Poznaniu, Wielkopolską Izbę Adwokacką oraz Izbę Notarialną w Poznaniu. Podczas Konferencji wygłosiłem referat pt.: „*Nowelizacja Kodeksu Wyborczego z 2023 r.*”.

c) Promotor pomocniczy

W 2023 r. byłem promotorem pomocniczym w przewodzie doktorskim Pana Arkadiusza Myrchy na Wydziale Prawa Uniwersytetu SWPS z siedzibą w Warszawie, który uzyskał stopień naukowy doktora nauk prawnych na podstawie rozprawy „*Postępowanie*

ustawodawcze”. Promotorem pracy był prof. dr hab. Marek Chmaj, recenzentami byli dr hab. Ryszard Balicki, prof. UWr Wrocław oraz dr hab. Radosław Grabowski profesor UR oraz dr hab. Sławomir Patyra, prof. UMCS.

d) Pozostała działalność naukowa

W ramach swojej działalności brałem udział w zespołach eksperckich oraz komisjach. W tym zakresie uczestniczyłem m.in. w 2008 r. w Zespole Ekspertów Zewnętrznych ds. Analiz Delphi Narodowego Programu Foresight Polska 2020.

Ponadto pełniłem także funkcję konsultanta programów Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, w tym koordynatora programu Innowacje Technologiczne dla Przedsiębiorców.

e) osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne oraz popularyzacyjne naukę

Zainicjowałem funkcjonowanie biur porad prawnych w Legnicy, Chojnowie i Złotoryi. W 1994 r. zainicjowałem i współtworzyłem Parlament Uczniowski Województwa Legnickiego, zaś w latach 1992 – 1994 byłem Rzecznikiem Praw Ucznia Województwa Legnickiego. Ponadto byłem inicjatorem powołania w 2005 r. Legnickiej Rady Konsultacyjnej Organizacji Pozarządowych.

Byłem promotorem i recenzentem kilkudziesięciu prac magisterskich i licencjackich.

W ramach działalności w Międzynarodowej Wyższej Szkole Logistyki i Transportu we Wrocławiu prowadziłem zajęcia w formie seminarium jak również zajęcia w ramach studiów podyplomowych.

W 1996 r. ukończyłem kurs dla wykładowców i działaczy „*Prawa i wolności człowieka*” w ramach Szkoły Praw Człowieka Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, którego celem jest przybliżanie podstawowych dziedzin praw człowieka oraz tego jak w praktyce przekładają się na standardy praw człowieka.

W 1996 r. brałem udział w „Warsztatach umiejętności leaderskich” organizowanych przez Helsińską Fundację Praw Człowieka oraz ukończyłem III Szkołę Letnią dla Młodych Liderów Społecznych i Politycznych przy Polskiej Fundacji imienia Roberta Schumana.

W 1997 r. ukończyłem teoretyczny i kształtujący umiejętności program treningowy z zakresu negocjacji i mediacji zorganizowany przez Conflict Resolution, Research and Resource Center, Ośrodek Negocjacji i Rozwiązywania Konfliktów ISNS UW i Helsińską Fundację Praw Człowieka.

W 1999 r. ukończyłem kurs II stopnia w zakresie negocjacji zorganizowany przez Helsińską Fundację Praw Człowieka we współpracy z Conflict Resolution, Research and Resource Institute – Tacoma, Washington.

W 1999 r. ukończyłem kurs w zakresie negocjacji „*Trening dla trenerów*” zorganizowany przez Helsińską Fundację Praw Człowieka we współpracy z Conflict Resolution, Research and Resource Institute – Tacoma, Washington.

W latach 2002-2003 r. ukończyłem szkolenie „*Opracowywanie i zarządzanie projektami proeksportowymi*” przygotowane przez Konsorcjum ACE w ramach projektu Krajowy Rozwój Eksportu finansowego ze środków Unii Europejskiej – Program Phare, realizowanego pod kierunkiem Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorców.

W 2008 r. ukończyłem kurs „*Managing Adult Education Projects*” zorganizowany przez University of Bradford.

W 2018 r. ukończyłem kilkumiesięczne, zagraniczne szkolenie naukowe na Wydziale Prawa Uniwersytetu Pavola Józefa Sararnika w Koszycach.

Byłem wykładowcą programu „*Europa w szkole*” w ramach którego spotykałem się z młodzieżą prowadząc wykłady.

Byłem czynnym uczestnikiem spotkań merytorycznych organizowanych przez organizacje studenckie, jak m.in.:

- spotkania Koła Naukowego Prawa Konstytucyjnego Uczelni Łazarskiego w Warszawie z dnia 16 grudnia 2021 r. z cyklu „*Spotkania z interesującym*”

człowiekiem” pt. „Wybory kopertowe w teorii i praktyce – czy prawo zostało złamane?”;

- debaty w języku angielskim pt. „*EUkraine? National and UE perspectives on the war in Ukraine*”, zorganizowanej w dniu 8 grudnia 2022 r. przez Katedrę Jeana Monneta, Koło Naukowe Interdyscyplinarnych Działań Europejskich oraz Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy’ego Brandta Uniwersytetu Wrocławskiego.

f) działalność zawodowa (społeczno-polityczna)

1) działalność na rzecz rozwoju regionu i samorządu

W latach 1999 – 2008 przewodniczący Legnickiego Stowarzyszenia Inicjatyw Obywatelskich w ramach, którego prowadziłem Legnicką Szkołę Liderów Społecznych.

W latach 2003 – 2011 prezes Zarządu Agencji Rozwoju Regionalnego ARLEG SA. Członek rady nadzorczej Bielawskiej Agencji Rozwoju Lokalnego.

W roku 2004 r. brałem udział w projekcie „*EU Structural Funds a Chance of regional and local community development – exchange of experience of regional and local communities*”. Projekt ten realizowany był w ramach i przy współpracy Programu Leonardo da Vinci.

W latach 2006 - 2010 byłem radnym Rady Miejskiej w Legnicy, w tym przewodniczącym ww. Rady w latach 2006 – 2009. Od 2006 r. przewodniczący Towarzystwa Przedsiębiorców Legnickich.

Od 2021 r. członek komisji rewizyjnej Stowarzyszenia EuroLegnica, której celem jest m.in.: promocja idei zjednoczonej Europy, prowadzenie działalności międzynarodowej oraz na rzecz integracji europejskiej.

Założyciel i działacz Fundacji „*Instytut Rozwoju Społecznego*”, której celem jest działanie na rzecz wspierania ogólnie rozumianego rozwoju społecznego, zarówno w sferze społeczeństwa obywatelskiego, samorządności, jak i rozwoju gospodarczego.

Pomysłodawca i współautor 13 projektów na rzecz ograniczania bezrobocia oraz zakładania działalności gospodarczej i podnoszenie kwalifikacji – 12 mln PLN pozyskanych środków.

Pod moim kierownictwem opracowano 25 projektów samorządowych, które otrzymały dotację z Unii Europejskiej - ponad 36 mln PLN pozyskanych środków.

Przewodniczący zespołu ds. środków pomocowych Komisji Przedsiębiorczości Unii Europejskiej przy Federacji Pracodawców Polski Zachodniej.

2) działalność ogólnokrajowa

- Poseł na Sejm VI, VII, VIII, IX i X kadencji;
- Członek Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej;
- Przewodniczący Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej;
- Członek Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka;
- Zastępca przewodniczącego Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka;
- Przewodniczący Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia poselskich projektów ustaw o zmianie ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze;
- Członek Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz niektórych innych ustaw;
- Członek Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia poselskiego projektu ustawy o fundacjach politycznych;
- Członek Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektu ustawy o licencjach prawniczych i świadczeniu usług prawniczych oraz poselskiego projektu ustawy o państwowych egzaminach prawniczych;
- Członek Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektu ustawy o Krajowej Radzie Prokuratury;

- Członek Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny i niektórych innych ustaw;
- Członek Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego;
- Członek Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy - Prawo o stowarzyszeniach;
- Członek Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego;
- Przewodniczący Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia poselskiego projektu ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec byłych posłów na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej skazanych w procesie brzeskim za działalność na rzecz demokratycznego Państwa Polskiego;
- Członek Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece;
- Przewodniczący Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o prokuraturze oraz poselskiego projektu ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o prokuraturze;
- Przewodniczący Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia komisyjnego projektu ustawy o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu;
- Członek Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia przedstawionego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej projektu ustawy o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych;
- Członek Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia przedstawionego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej projektu ustawy o Trybunale Konstytucyjnym;
- Członek Podkomisji stałej do spraw wykonywania przez Polskę wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka;

- Członek Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw oraz senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych;
- Członek Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji;
- Przewodniczący Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji;
- Członek Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach;
- Członek Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeks cywilny;
- Członek Podkomisji stałej do spraw nowelizacji prawa cywilnego;
- Członek Podkomisji stałej do spraw nowelizacji Kodeksu pracy oraz Kodeksu postępowania administracyjnego;
- Członek Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektów zmian Kodeksu wyborczego;
- Członek Podkomisji stałej do spraw nowelizacji Kodeksu wyborczego;
- Członek Komisji do Spraw Służb Specjalnych - przy czym wielokrotnie poseł sprawozdawca.
- Członek Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektu uchwały w sprawie zmiany Regulaminu Sejmu;
- Członek Komisji Ustawodawczej.
- Zastępca przewodniczącego Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektu ustawy o zmianie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.
- od listopada 2023 r. członek Krajowej Rady Sądownictwa;
- od grudnia 2023 r. Sekretarz Stanu w Ministerstwie Aktywów Państwowych;
- od 2017 członek Komisji do spraw repriwatyzacji nieruchomości warszawskich;
- Autor wielu wystąpień sejmowych, łącznie wypowiadałem się 284, a także zgłosiłem 200 interpelacji.

- w IX kadencji wiceprzewodniczący Klubu Parlamentarnego Koalicji Obywatelskiej;
- Wiceprzewodniczący odpowiedzialny za koordynację działań prawnych i kontroli poselskich Klubu;
- Koordynator konsultacji legislacyjnych Klubu KO;
- Organizator kilkudziesięciu klubowych wysłuchań publicznych realizowanych przez Klub;
- Członek kilkunastu zespołów parlamentarnych;
- Członek kilkunastu grup współpracy międzynarodowej.